

การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และ
การขับเคลื่อนงานพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก

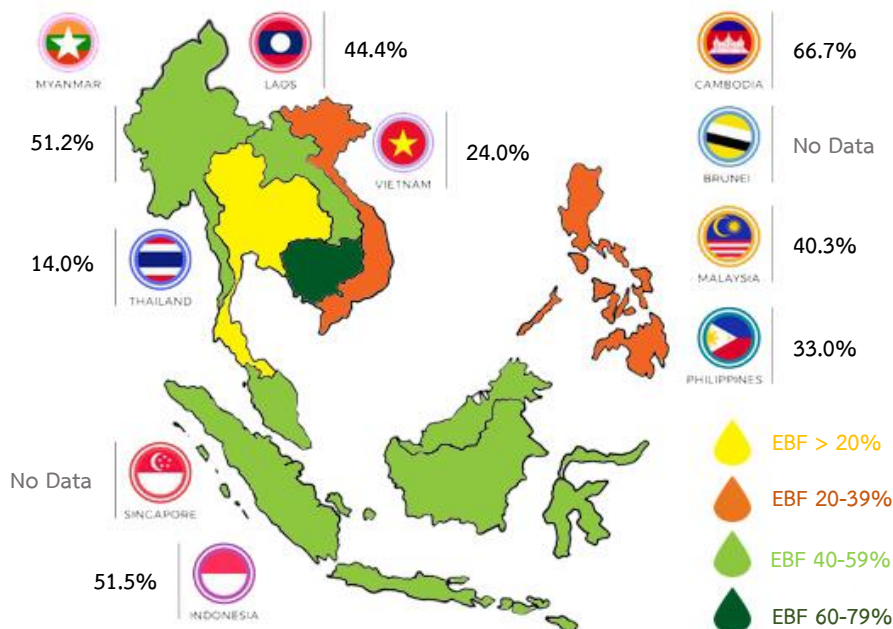
.....

นมแม่เป็นอาหารที่ดีที่สุดสำหรับลูก เพราะนมแม่มีสารอาหารมากกว่า 200 ชนิดที่สำคัญสำหรับการพัฒนาสมองซึ่งไม่มีอาหารใดเทียบได้ ด้วยองค์ประกอบด้านโภชนาการ การเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน สารต่อต้านอนุมูลอิสระ วิตามิน รวมถึงแบคทีเรียที่ดีต่อระบบทางเดินอาหารของลูกด้วย กระทรวงสาธารณสุข มีนโยบายส่งเสริม สนับสนุน และปกป้องให้เด็กทุกคนได้กินนมแม่อย่างเต็มที่ตามคำแนะนำขององค์การอนามัยโลก (WHO) ว่า “**เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 เดือนควรได้กินนมแม่อย่างเดียว และกินนมแม่ควบคู่อาหารตามวัยจนถึงอายุ 2 ปีหรือนานกว่านั้น**”¹ จึงตั้งเป้าหมายในปี 2568 ไว้ว่า “**ร้อยละของเด็กแรกเกิด - ต่ำกว่า 6 เดือนกินนมแม่อย่างเดียวอย่างน้อยร้อยละ 50**”

1. ดานผลผลิตและผลลัพธ์ของการดำเนินการ

1.1 แสดงผลผลิตผลลัพธ์ระดับ C (Comparisons) การเปรียบเทียบ

ปัจจุบัน อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนทั่วโลกเพิ่มขึ้นเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 44² จากผลการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2562 (MICS6)³ พบว่า อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนมีเพียงร้อยละ 14 ซึ่งยังต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยทั่วโลก และจากข้อมูลเปรียบเทียบในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า ประเทศไทยมีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนต่ำที่สุดอีกด้วย

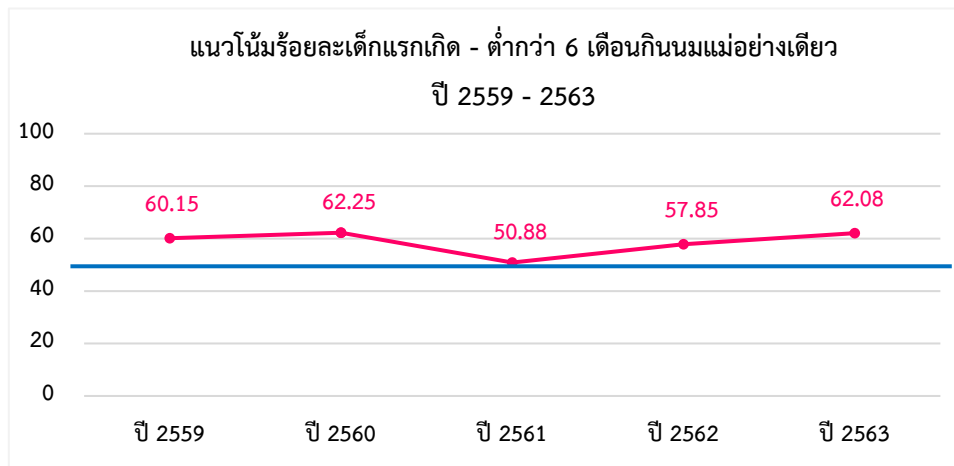
¹ World Health Organization. Breastfeeding. Retrieved 28 January 2021, Available from : www.who.int/topics/breastfeeding/en

² UNICEF 2563. Infant and young child feeding. Retrieved 28 January 2021, Available from : <https://data.unicef.org/topic/nutrition/infant-and-young-child-feeding/>

³ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประเทศไทย 2563. โครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2562, รายงานผลฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย: สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประเทศไทย

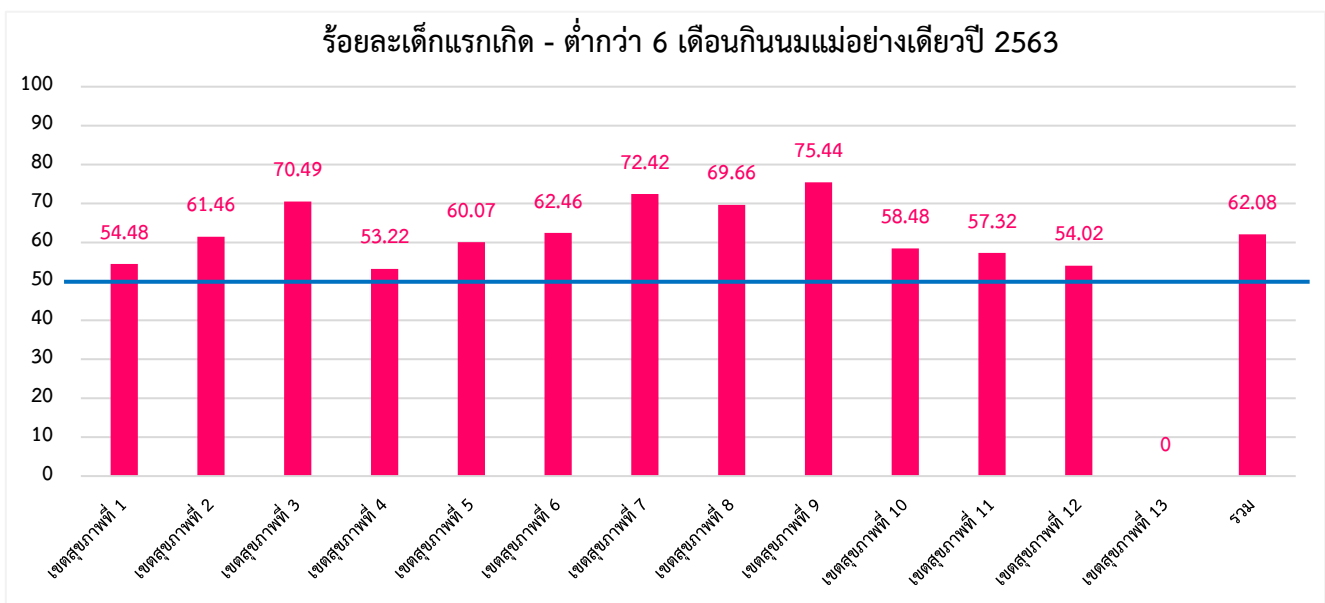
1.2 แสดงผลผลิตผลลัพธ์ระดับ T (Trends) แนวโน้ม

จากระบบข้อมูล HDC service⁴ ของกระทรวงสาธารณสุขปี 2559 - 2563 พบว่า เด็กแรกเกิด-ต่ำกว่า 6 เดือนกินนมแม่อย่างเดียวลดลงในปี 2561 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

1.3 แสดงผลผลิตผลลัพธ์ระดับ LE (Level) ของผลการดำเนินงานในปัจจุบัน

จากระบบข้อมูล HDC service ของกระทรวงสาธารณสุขพบว่าในปี 2563 ภาพรวมของเด็กแรกเกิด - ต่ำกว่า 6 เดือนกินนมแม่อย่างเดียวเท่ากับร้อยละ 62.08 โดยเขตสุขภาพที่ 9 มีเด็กแรกเกิด - ต่ำกว่า 6 เดือนกินนมแม่อย่างเดียวสูงที่สุดเท่ากับร้อยละ 75.44 รองลงมาคือเขตสุขภาพที่ 7 ร้อยละ 72.42 และเขตสุขภาพที่ 3 ร้อยละ 70.49

⁴ กระทรวงสาธารณสุข 2563. ร้อยละของเด็กแรกเกิด - ต่ำกว่า 6 เดือน กินนมแม่อย่างเดียว. สืบค้น 28 มกราคม 2564, จาก https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=4164a7c49fcb2b8c3ccca67dcdf28bd0#

2. ด้านผู้รับบริการมีข้อมูล

กลุ่มผู้รับบริการ จากโครงการวิจัยนโยบายการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพื่อสร้างเสริมสุขภาพทารกและเด็กเล็ก

2.1 กลุ่มผู้รับบริการปัจจุบัน

กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัยร่วมกับภาคีเครือข่ายให้ความสำคัญและดำเนินงานส่งเสริมสนับสนุน และปกป้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง ทั้งการให้ความรู้ สร้างการรับรู้ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย คือ หญิงตั้งครรภ์ บุคคลในครอบครัวที่มีเด็ก ผู้ดูแลเด็ก และประชาชนทั่วไป ให้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการเสริมพลังครอบครัว ชุมชน สังคมให้ร่วมมือกันเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้สำเร็จ

2.1 กลุ่มผู้รับบริการอนาคต

ส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มแม่ที่มีทารกคลอดก่อนกำหนดและทารกป่วยสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้

2.3 ความต้องการ

- แม่สามารถเข้าถึงสื่อความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ผ่านช่องทางต่างๆ ได้ง่าย
- เมื่อแม่มีปัญหาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แม่สามารถขอคำปรึกษา คำแนะนำจากบุคลากรด้านสาธารณสุขได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว
- เนื่องจากกฎหมายให้สิทธิลาคลอด 98 วัน เมื่อแม่ต้องกลับไปทำงาน แม่ยังสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้อย่างเดียวได้นานถึง 6 เดือน

2.4 ความคาดหวัง

- มีสื่อช่องทางต่างๆ โดยเฉพาะสื่อ “Application” และสื่อ “New Media” เพื่อเพิ่มการเข้าถึงของกลุ่มเป้าหมายและสร้างโอกาสทางการรับรู้ให้กว้างขวางขึ้น
- มีช่องทางในการขอคำปรึกษา คำแนะนำในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากบุคลากรด้านสาธารณสุขหรือผู้เชี่ยวชาญผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น Application Line@ หรือเว็บไซต์ เพื่อความสะดวกและสามารถแก้ไขปัญหาที่แม่พบเจอได้ทันเวลา
- สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนและต่อเนื่องจนถึง 2 ปีหรือนานกว่านั้น

2.5 ความผูกพัน

เนื่องจากสำนักส่งเสริมสุขภาพเป็นองค์กรหลักในการส่งเสริมสุขภาพ สำนักส่งเสริมสุขภาพจึงพัฒนาผลิตภัณฑ์ และสนับสนุนนโยบายและกฎหมายที่จำเป็นในการส่งเสริม สนับสนุน และปกป้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทั้งการพัฒนาสื่อความรู้ พัฒนาระบบบริการและบุคลากรเฉพาะทาง ขับเคลื่อนกฎหมายเพื่อปกป้องสิทธิและสุขภาพของเด็กทุกคนไม่ให้เสียโอกาสในการกินนมแม่ ผลิตภัณฑ์สิทธิลาคลอด 180 วัน ขับเคลื่อนการจัดตั้งมุนนมแม่ในสถานประกอบการ และจัดบริการขนส่งนมแม่ฟรี อีกทั้ง ยังมีความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ สถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มั่นใจและเชื่อถือในการดำเนินงานส่งเสริม สนับสนุน และปกป้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของสำนักส่งเสริมสุขภาพ

2.6 ความพึงพอใจ

จากนโยบายส่งเสริม สนับสนุน และปกป้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทั้งการพัฒนาสู่ความรู้ พัฒนาระบบบริการและบุคลากรเฉพาะทาง ขับเคลื่อนกฎหมายเพื่อปกป้องสิทธิและสุขภาพของเด็กทุกคนไม่ให้เสียโอกาสในการกินนมแม่ ผลักดันสิทธิลาคลอด 180 วัน ขับเคลื่อนการจัดตั้งมุนนมแม่ในสถานประกอบกิจการ และจัดบริการขนส่งนมแม่ฟรี ทำให้แม่ส่วนใหญ่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนได้สำเร็จ อีกทั้ง มีแม่บางส่วนที่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ยาวนานกว่า 2 ปี คูได้จากร้อยละเด็กแรกเกิด - ต่ำกว่า 6 เดือนกินนมแม่อย่างเดียวนั้นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และได้รับข้อเสนอแนะจากกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1. โรงพยาบาลและบุคลากรด้านสาธารณสุขเป็นกำลังหลักที่ทำให้แม่และครอบครัวรับรู้ ตระหนักถึงความสำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มากที่สุด
2. การควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก ช่วยให้แม่สามารถตัดสินใจเลือกนมเลี้ยงลูกได้อย่างเหมาะสม
3. การจัดตั้งมุนนมแม่ในสถานประกอบกิจการช่วยให้แม่สามารถบีบเก็บน้ำนมในขณะทำงานได้ตามความเหมาะสม ส่งเสริมให้แม้อย่างคงมีน้ำนมเลี้ยงลูกต่อได้
4. โครงการขนส่งนมแม่ฟรี ช่วยให้แม่ลูกที่อยู่ห่างไกลกัน สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ยาวนานขึ้น อีกทั้งลดภาระค่าใช้จ่ายในการส่งนมด้วย

2.7 ความไม่พึงพอใจ

จากนโยบายส่งเสริม สนับสนุน และปกป้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทั้งการพัฒนาสู่ความรู้ พัฒนาระบบบริการและบุคลากรเฉพาะทาง ขับเคลื่อนกฎหมายเพื่อปกป้องสิทธิและสุขภาพของเด็กทุกคนไม่ให้เสียโอกาสในการกินนมแม่ ผลักดันสิทธิลาคลอด 180 วัน ขับเคลื่อนการจัดตั้งมุนนมแม่ในสถานประกอบกิจการ และจัดบริการขนส่งนมแม่ฟรี ได้รับข้อเสนอแนะในการพัฒนา ปรับปรุงจากกลุ่มเป้าหมายที่สะท้อนปัญหา ดังนี้

1. สื่อความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ผ่านช่องทางต่างๆ ยังมีน้อยและมีช่องทางไม่หลากหลาย
2. ระบบบริการและบุคลากรเฉพาะทาง มีเฉพาะโรงพยาบาลของรัฐ ทำให้แม่ที่ทำงานบางส่วนไม่สะดวกในการเข้าถึง
3. ปัจจุบัน มีสิทธิลาคลอด 98 วัน ทำให้หลังจากนั้น แม่ต้องกลับไปทำงาน และแม่บางส่วนตัดสินใจเลิกเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

2.8 ข้อเสนอแนะจากผู้รับบริการ

1. ควรผลักดันโครงการต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์สูงสุดของแม่และทารก
2. สร้างการรับรู้และเสริมพลังให้ทุกคนในสังคมร่วมกันส่งเสริม สนับสนุน และปกป้องให้แม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้สำเร็จ

3. ดานผู้มีสวนไตสวนเสียมีข้อมูล

กลุ่มผู้มีสวนไตสวนเสีย จากโครงการวิจัยองค์ความรู้เพื่อสนับสนุนการพัฒนานโยบายส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการสำรวจการจัดสวัสดิการมุนนมแม่ในสถานประกอบกิจการ

3.1 กลุ่มผู้มีสวนไตสวนเสียปัจจุบัน

กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัยร่วมกับภาคีเครือข่ายให้ความสำคัญและดำเนินงานส่งเสริมสนับสนุน และปกป้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง ได้แก่

1. การพัฒนาระบบบริการและบุคลากรเฉพาะทาง : กรมอนามัย ร่วมมือกับองค์การยูนิเซฟและคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย จัดการฝึกอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ให้กับพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในคลินิกนมแม่หรือในหน่วยบริการอื่นที่เกี่ยวข้องกับอนามัยแม่และเด็ก

2. การขับเคลื่อนพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก : กรมอนามัยขับเคลื่อนกฎหมายควบคุมกลุ่มผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้จำหน่ายและตัวแทน ได้แก่ บริษัทนมผง ห้างสรรพสินค้า ร้านค้า ร้านขายยา และผู้จำหน่ายทางช่องทางออนไลน์

3. การขับเคลื่อนการจัดตั้งมุนนมแม่ในสถานประกอบกิจการ : กรมอนามัยร่วมมือกับกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) สภากาชาด องค์การยูนิเซฟ มูลนิธิศูนย์นมแม่แห่งประเทศไทย และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ทำให้ในปัจจุบันมีสถานประกอบกิจการที่มีการจัดตั้งมุนนมแม่จำนวน 2,075 แห่ง

4. โครงการภาคีร่วมใจส่งรักส่งนมจากอกแม่สู่ลูก : กรมอนามัยร่วมมือกับ บริษัทขนส่งจำกัด บริษัทนครชัยแอร์ และสายการบินไทยแอร์เอเชีย ในการขนส่งนมแม่ฟรีเพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งน้ำนมแม่แข็งและช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจัดส่งของประชาชน

ทั้งนี้ ทุกโครงการมีการขับเคลื่อนงานลงสู่ระดับพื้นที่ ทั้งศูนย์อนามัย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2 กลุ่มผู้มีสวนไตสวนเสียในอนาคต

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการสื่อสารและกลุ่มนักพัฒนาช่องทางการแพทย์ทางไกล หรือแอปพลิเคชัน เพื่อพัฒนาแนวทางการส่งเสริมสนับสนุน และปกป้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ให้ทันต่อการพัฒนาทางเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อการเข้าถึงความต้องการของผู้รับ ตอบสนองความต้องการที่แท้จริง และเป็นประโยชน์ต่อการสร้างโอกาสให้กว้างขวางขึ้น

3.3 ความต้องการ

1. แนวทางในการขับเคลื่อนทุกโครงการต้องมีความชัดเจน มีการประสานงานร่วมกันทั้งระดับประเทศ และระดับพื้นที่ และมีการกำกับติดตามผลอย่างต่อเนื่อง
2. รูปแบบการสื่อสารสร้างการรับรู้และการประชาสัมพันธ์ต้องทันสมัย เข้าถึงกลุ่มผู้รับบริการได้ง่าย

3.4 ความคาดหวัง

1. มีการจัดทำแนวทางการขับเคลื่อน และถ่ายทอดนโยบาย แนวทางการดำเนินงานให้แก่ผู้ขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ทราบ อีกทั้ง มีการกำกับติดตามผลการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง
2. มีสื่อช่องทางต่างๆ โดยเฉพาะสื่อ “Application” และสื่อ “New Media” เพื่อเพิ่มการเข้าถึงของกลุ่มผู้รับบริการและสร้างโอกาสทางการรับรู้ให้กว้างขวางขึ้น

3.5 ความผูกพัน

กรมอนามัยร่วมกับภาคีเครือข่ายให้ความสำคัญและดำเนินงานส่งเสริม สนับสนุน และปกป้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ร่วมกันวางแนวทางการขับเคลื่อน การอบรม ถ่ายทอดทั้งองค์ความรู้และกระบวนการขับเคลื่อนงาน อีกทั้งการกำกับติดตามเยี่ยมเสริมพลังเป็นประจำมาอย่างต่อเนื่องทุกปี

3.6 ความพึงพอใจ

กรมอนามัยร่วมกับภาคีเครือข่ายให้ความสำคัญและดำเนินงานส่งเสริม สนับสนุน และปกป้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง และมีการติดตามการดำเนินงาน วิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหาในการดำเนินงาน ได้รับข้อเสนอแนะจากภาคีเครือข่าย ดังนี้

1. การฝึกอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ช่วยให้กับพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในคลินิกนมแม่หรือในหน่วยบริการอื่นที่เกี่ยวข้องกับอนามัยแม่และเด็ก มีความรู้ และทักษะในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้อย่างเหมาะสม เป็นมาตรฐานเดียวกัน
2. การขับเคลื่อนพระราชบัญญัติฯ ช่วยขจัดการส่งเสริมการตลาดที่ไม่เหมาะสมในสถานพยาบาล และในสื่อช่องทางต่างๆ เช่น โทททัศน์ วิทยุ ฯลฯ
3. การจัดตั้งมูมนมแม่ในสถานประกอบกิจการ ทำให้สถานประกอบกิจการที่มีการจัดตั้งมูมนมแม่สามารถรักษาพนักงานที่มีประสิทธิภาพไว้ได้ พนักงานลางานน้อยลง และสร้างความผูกพันแก่องค์กรด้วย
4. โครงการภาคีร่วมใจส่งรักส่งนมจากอกแม่สู่ลูก ทำให้ประชาชนความสะดวกในการส่งน้ำนมแช่แข็ง และลดภาระค่าใช้จ่ายในการจัดส่งด้วย ทำให้องค์กรมีชื่อเสียงและภาพลักษณ์ที่ดีในการสนับสนุนการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

3.7 ความไม่พึงพอใจ

กรมอนามัยร่วมกับภาคีเครือข่ายให้ความสำคัญและดำเนินงานส่งเสริม สนับสนุน และปกป้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง และมีการติดตามการดำเนินงาน วิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหาในการดำเนินงาน ได้รับข้อเสนอแนะจากภาคีเครือข่าย ดังนี้

1. การฝึกอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีระยะเวลาในการอบรม 4 เดือน ทำให้โรงพยาบาลบางแห่งไม่สามารถส่งพยาบาลวิชาชีพมาอบรมได้ เนื่องจากมีบุคลากรน้อย และภาระงานมาก

รายการข้อมูลนำเข้าตัวชี้วัดที่ 1.7 ร้อยละของเด็กอายุ 0-5 ปี ทั้งหมดตามช่วงอายุที่กำหนดมีพัฒนาการสมวัย

2. การขับเคลื่อนพระราชบัญญัติฯ ช่วยขจัดการส่งเสริมการตลาดที่ไม่เหมาะสมในสถานพยาบาล และในสื่อช่องทางต่างๆ ได้ แต่ยังคงมีการส่งเสริมการตลาดทางอ้อมอยู่ในช่องทางออนไลน์จำนวนมากที่ยังต้องเฝ้าระวังกันอย่างต่อเนื่อง
3. การจัดตั้งมุนนมแม่ในสถานประกอบกิจการส่วนใหญ่มีพนักงานมาใช้บริการน้อยหรือไม่มีมาใช้บริการเลย เนื่องจากไม่ทราบว่าสถานประกอบกิจการของตนมีสวัสดิการนี้ และบางแห่งขาดงบประมาณในการจัดทำโครงการ และค่าอุปกรณ์ในการบีบเก็บน้ำนม ทำให้ยกเลิกโครงการไปในที่สุด
4. โครงการภาคีร่วมใจส่งรักส่งนมจากอกแม่สู่ลูก ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มีความสะดวกในการส่งน้ำนมแช่แข็ง แต่ยังมีบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงโครงการได้ เนื่องจากอยู่ไกลจากจุดรับ-ส่งนมแม่แช่แข็ง

3.8 ข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

1. กรมอนามัยและภาคีเครือข่ายต้องผลักดันโครงการต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อความยั่งยืนในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
2. ควรร่วมมือการพัฒนา ขับเคลื่อนและกำกับติดตามโครงการเป็นประจำ เพื่อให้ทราบสถานการณ์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนางานต่อไป
3. มีการประเมินโครงการเป็นประจำ อาจจะปีละ 1 ครั้งหรือ 2 ปีครั้ง เพื่อให้ทราบสถานการณ์ ปัญหาอุปสรรค และความพึงพอใจของผู้รับบริการ

4. ประเมินความเสี่ยง

4.1 ระดับความเสี่ยง (Risk Map)

การประเมินระดับความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อการดำเนินโครงการ โดยพิจารณาจากโอกาสที่จะเกิดปัจจัยเสี่ยง ระดับความรุนแรงของผลกระทบ และประเมินระดับของความเสี่ยง โดยแบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้

ระดับความเสี่ยง	ระดับคะแนน	ความหมาย
ต่ำ	1 - 3	ความเสี่ยงที่ใช้วิธีควบคุมปกติไม่ต้องมีการจัดการเพิ่มเติม
ปานกลาง	4 - 9	ความเสี่ยงที่ต้องเฝ้าระวังซึ่งจะต้องบริหารความเสี่ยงโดยให้ความสนใจเฝ้าระวัง
สูง	10 - 19	ความเสี่ยงที่ต้องกำกับดูแล ซึ่งจะต้องบริหารความเสี่ยงทันที
สูงมาก	20 - 25	ความเสี่ยงที่ต้องกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด ซึ่งจะต้องบริหารความเสี่ยงทันที

รายการข้อมูลนำเข้าตัวชี้วัดที่ 1.7 ร้อยละของเด็กอายุ 0-5 ปี ทั้งหมดตามช่วงอายุที่กำหนดมีพัฒนาการสมวัย

โดยสามารถประเมินความเสี่ยง ได้ดังนี้

ปัจจัยเสี่ยง	การประเมินความเสี่ยง		
	โอกาสที่จะเกิดปัจจัยเสี่ยง (A = 1-5)	ความรุนแรงของผลกระทบ (B = 1-5)	ระดับของความเสี่ยง (A x B)
1. อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างเดียว 6 เดือนอย่างน้อยร้อยละ 50 ไม่บรรลุเป้าหมาย	2	3	6 (ปานกลาง)
2. การดำเนินโครงการไม่เป็นไป ตามแผนที่กำหนดไว้/ มีการปรับ รูปแบบกิจกรรม	3	3	9 (ปานกลาง)
3. ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถ ดำเนินงานในพื้นที่ได้	4	3	12 (สูง)
4. ไม่สามารถกำกับติดตามการ ดำเนินงานได้	4	4	16 (สูง)
5. สถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19	4	5	20 (สูงมาก)

4.2 ผลกระทบความเสี่ยง

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 สร้างความวิตกกังวลในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้แก่แม่และครอบครัวเป็นอย่างมาก อาจส่งผลให้แม่ตัดสินใจยกเลิกที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แล้วหันไปใช้นมผสมหรืออาหารอื่นแทน ซึ่งอาจจะส่งผลให้อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนอย่างน้อยร้อยละ 50 ไม่บรรลุเป้าหมาย อีกทั้ง อาจส่งผลให้การดำเนินโครงการไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้/มีการปรับรูปแบบกิจกรรม ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถดำเนินงาน และไม่สามารถกำกับติดตามการดำเนินงานในพื้นที่ได้

4.3 โอกาสเกิดความเสี่ยง

โอกาสที่อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนอย่างน้อยร้อยละ 50 ไม่บรรลุเป้าหมาย และการดำเนินโครงการไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้/มีการปรับรูปแบบกิจกรรม มีโอกาสเกิดความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถดำเนินงาน และไม่สามารถกำกับติดตามการดำเนินงานในพื้นที่ได้ และสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ทวีความรุนแรงขึ้น มีโอกาสเกิดความเสี่ยงอยู่ในระดับสูง

5. ดานเทคโนโลยีการสื่อสารและดิจิทัลมีข้อมูล

5.1 แผนในการรับรองการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานเพื่อรองรับระบบเทคโนโลยีดิจิทัล

ในปัจจุบัน สังคมไทยได้กลายเป็นสังคมยุคใหม่เรียบร้อยแล้ว เพราะได้รับเอาความทันสมัยตามกระแสโลกาภิวัตน์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต ยุคโลกาภิวัตน์ ยุค 4.0 ก่อให้เกิดพลวัตการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในมิติต่างๆ รวมทั้งมิติสุขภาพ คนยุค 4.0 สามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ องค์ความรู้และเทคโนโลยี อาทิ การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ การเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตและสัญญาณดาวเทียม ตลอดจนการมีโอกาและทางเลือกในการส่งเสริมสุขภาพมากขึ้น

นโยบายการส่งเสริม สนับสนุน และปกป้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จึงมีกลยุทธ์ในการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลขึ้นมา เพื่อรองรับการทำงานร่วมกับเครือข่ายในยุค 4.0 และเพื่อการเข้าถึงและโอกาสในการส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มเป้าหมายในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้สำเร็จตามเป้าหมาย โดยมีแผนการพัฒนา ดังนี้

1. พัฒนารูปแบบและช่องทางในการสร้างความรอบรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย โดยเน้นสื่อ New Media และเผยแพร่ผ่านช่องทาง Social Media ให้มากขึ้น
2. พัฒนาระบบจัดเก็บรายงานและฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ปฏิบัติงานสามารถกรอกข้อมูล/รายงานผ่านเว็บไซต์ และแสดงข้อมูลในรูปแบบ Dashboard
3. พัฒนารูปแบบในการประชุมติดตามการดำเนินงานผ่านระบบ Video Conference เช่น Webex Zoom หรือ Google meeting
4. พัฒนารูปแบบการเรียนรู้/การอบรมให้เป็นหลักสูตร E-learning เพื่อความสะดวกในการเข้าการศึกษาขององค์ความรู้ และเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการเรียนรู้ให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น อีกทั้ง เป็นการลดค่าใช้จ่ายในการจัดอบรมอีกด้วย
5. พัฒนาช่องทางออนไลน์ในการให้บริการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทั้งการให้ความรู้ การให้คำปรึกษา การประเมินรักษาเบื้องต้น รวมถึงการส่งต่อแม่ที่มีปัญหาให้แก่สถานพยาบาลในพื้นที่ เพื่อความสะดวกในการเข้ารับบริการ และตอบสนองต่อปัญหาที่พบได้อย่างรวดเร็ว รวมถึง ลดความแออัดของผู้ใช้บริการในสถานพยาบาล

5.2 ผลการวิเคราะห์กระบวนการและโอกาสในการพัฒนารูปแบบเพื่อรองรับระบบเทคโนโลยีดิจิทัล

จากการวิเคราะห์กระบวนการและโอกาสในการพัฒนารูปแบบเพื่อรองรับระบบเทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า ทั้งผู้รับบริการและผู้มีความได้ส่วนเสียต่างมุ่งหวังให้มีรูปแบบการดำเนินงานที่ทันสมัยและรวดเร็วยิ่งขึ้น ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์พกพา แนวทางสำคัญในการพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน คือ การพัฒนาที่เข้าถึงความต้องการของผู้รับ ตอบสนองความต้องการที่แท้จริง และเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานยิ่งขึ้น อีกทั้ง ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับต้องมีความพร้อมในการดำเนินงานภายใต้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งองค์ความรู้และทักษะต่างๆ

6. ดานข้อมูลวิชาการ กฎระเบียบ และอื่นๆ นำมาใช้สนับสนุนให้มี

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริม สนับสนุน และปกป้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ร่วมกับภาคีเครือข่าย กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัยร่วมกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ สถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน ให้ความสำคัญและดำเนินงานปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง

2. ขับเคลื่อนพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 เพื่อปกป้องสิทธิและสุขภาพของเด็กทุกคนไม่ให้เสียโอกาสในการกินนมแม่ ผ่านการควบคุมวิธีการโฆษณา และการส่งเสริมการตลาดให้เหมาะสม

3. ขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่-ลูก (BFHI) เพื่อพัฒนาระบบบริการสุขภาพให้ได้ตามมาตรฐานโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่-ลูก และการพัฒนาศักยภาพพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

4. ผลักดันนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยการส่งเสริมนโยบายการลาคลอดของพ่อและแม่ การสนับสนุนเงินอุดหนุนเพื่อช่วยลดภาระครอบครัว การจัดตั้งมูมนมแม่ในสถานประกอบกิจการสำหรับแม่ทำงาน รวมถึงการจัดบริการขนส่งนมแม่โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

5. สร้างความรู้และเสริมพลังในการส่งเสริม สนับสนุน และปกป้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

6.2 การปรับปรุงกระบวนการ

วางแผนการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล เพื่อรองรับการทำงานร่วมกับเครือข่ายในยุค 4.0 อีกทั้ง เพื่อการเข้าถึงและโอกาสในการส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มเป้าหมายในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้สำเร็จ ดังนี้

1. พัฒนารูปแบบและช่องทางในการสร้างความรอบรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย โดยเน้นสื่อ New Media และเผยแพร่ผ่านช่องทาง Social Media ให้มากขึ้น
2. พัฒนาระบบจัดเก็บรายงานและฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และแสดงข้อมูลในรูปแบบ Dashboard
3. พัฒนารูปแบบในการประชุมติดตามการดำเนินงานผ่านระบบ Video Conference
4. พัฒนารูปแบบการเรียนรู้/การอบรมให้เป็นหลักสูตร E-learning หรือผ่านช่องทางออนไลน์
5. พัฒนาช่องทางออนไลน์ในการให้บริการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

6.3 การพัฒนาสินค้าและบริการ

1. พัฒนารูปแบบและช่องทางในการสร้างความรอบรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย โดยเน้นสื่อ New Media เช่น Animation Infographic หรือ E-book และเผยแพร่ผ่านช่องทาง Social Media ให้มากขึ้น
2. พัฒนารูปแบบการเรียนรู้/การอบรมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้เป็นหลักสูตร E-learning
3. พัฒนาช่องทางออนไลน์ในการให้บริการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

6.4 ความรู้ที่ให้ผู้รับบริการ

6.4.1 หนังสือ/คู่มือ (แบบรูปเล่ม/ไฟล์ PDF)

- พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 และประกาศที่เกี่ยวข้อง (http://hp.anamai.moph.go.th/main.php?filename=milk_code)
- แนวทางคู่มือปฏิบัติงานสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติฯ (http://hp.anamai.moph.go.th/download/article/article_20200811100213.pdf)
- แผนขับเคลื่อนการบังคับใช้พระราชบัญญัติฯ พ.ศ. 2563-2565 (http://hp.anamai.moph.go.th/download/article/article_20200811100127.pdf)
- คำอธิบายพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 (http://hp.anamai.moph.go.th/download/article/article_20200811100143.pdf)
- คู่มือติดตามการละเมิดหลักเกณฑ์ว่าด้วยการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง พ.ศ.2551 (http://hp.anamai.moph.go.th/download/article/article_20200811100159.pdf)

- คู่มือการจัดทำมุนนมแม่ในสถานประกอบการ (http://hp.anamai.moph.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3857)

6.4.2 แนวทางและหลักเกณฑ์ต่างๆ

- BFHI implementation guidance (http://hp.anamai.moph.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3885)
- The 10 steps to success breastfeeding (http://hp.anamai.moph.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3873)
- Protecting, promoting and supporting Breastfeeding in facilities providing maternity and newborn services (http://hp.anamai.moph.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3872)
- คำแนะนำการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 (http://hp.anamai.moph.go.th/download/article/article_20200811100227.pdf)
- แนวทางการบริจาคมผงและนมสำหรับเด็กในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 (http://hp.anamai.moph.go.th/download/article/article_20200811102426.pdf)
- คำชี้แจงการสนับสนุนจัดประชุม อบรม หรือ สัมมนาดานวิชาการอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก ตามมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 (http://hp.anamai.moph.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3859)
- แนวทางในการพิจารณาความแตกต่างของฉลากตามมาตรา 26 (http://hp.anamai.moph.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3864)

6.4.3 สื่อวีดิทัศน์

- นมแม่ อาหารมหัศจรรย์ของลูกน้อย (<https://youtu.be/zUinlb50Hqk>)
- สั่งคมนมแม่ (<https://youtu.be/zUinlb50Hqk>)

6.4.4 Infographic

6.4.5 โปรแกรมบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติฯ ผ่านเว็บไซต์ <http://mccard.anamai.moph.go.th>

6.5 แนวทางการพัฒนาบุคลากรหน่วยงาน

มีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องข้องในการขับเคลื่อนงานส่งเสริม สนับสนุน และปกป้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ทั้งในส่วนกลางและพื้นที่ ได้แก่ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติฯ บุคลากรด้านสาธารณสุข และบุคลากรด้านสวัสดิการแรงงาน โดยเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้และพัฒนาทักษะในการขับเคลื่อนงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ มีการติดตามการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อประเมินความพร้อมในการขับเคลื่อนงาน

6.6 แนวทางการพัฒนาตนเอง

ผู้รับผิดชอบในการขับเคลื่อนงานส่งเสริม สนับสนุน และปกป้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งผ่านการอบรมหลักสูตร ดังนี้

- หลักสูตรพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
- หลักสูตรแกนนำในการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก
- หลักสูตร “นักวิทยาการข้อมูลภาครัฐ (Data Scientist)”
- หลักสูตรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องข้องในการพัฒนางาน ทั้งทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการนำเสนอข้อมูล ด้านการจัดการโครงการ ด้านภาษาต่างประเทศ ฯลฯ